A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2022. május 5.*

„Előzetes döntéshozatal – EUMSZ 20. cikk – Európai uniós polgárság – Olyan uniós polgár, aki soha nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát – Harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag tartózkodási kártya iránti kérelme – Elutasítás – Az uniós polgár elegendő forrásaira vonatkozó kötelezettség – A házastársak együttélési kötelezettsége – Kiskorú uniós polgár gyermek – Nemzeti jogszabályok és gyakorlatok – Az uniós polgároknak biztosított jogok lényegének tényleges élvezete – Megfosztás”

A C-451/19. és C-532/19. sz. egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott két előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Kasztília–La Mancha felsőbírósága, Spanyolország) a Bírósághoz 2019. június 12-én, illetve 2019. július 11-én érkezett, 2019. április 29-i, illetve 2019. június 17-i határozatával terjesztett elő

a **Subdelegación del Gobierno en Toledo**

és

XU (C-451/19),

QP (C-532/19)

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: C. Lycourgos tanácselnök (előadó), S. Rodin, J.-C. Bonichot, L. S. Rossi és O. Spineanu-Matei bírák,

főtanácsnok: P. Pikamäe,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

* Az eljárás nyelve: spanyol.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a spanyol kormány képviseletében kezdetben: M. J. Ruiz Sánchez és S. Jiménez García, később: M. J. Ruiz Sánchez, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében J. Baquero Cruz és E. Montaguti, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2022. január 13-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek az EUMSZ 20. cikk értelmezésére vonatkoznak.

2 Ezeket a kérelmeket a Subdelegación del Gobierno en Toledo (toledói kormányzati alkirendeltség, Spanyolország; a továbbiakban: alkirendeltség) és XU, illetve QP között, azzal kapcsolatban folyamatban lévő két jogvitában terjesztették elő, hogy az alkirendeltség elutasította azon kérelmeket, hogy uniós polgár családtagjaként tartózkodási kártyát állítson ki XU és QP részére.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A családegyesítési jogról szóló, 2003. szeptember 22-i 2003/86/EK tanácsi irányelv (HL 2003. L 251., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 224. o.). 4. cikke ekként rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[…]

c) »családegyesítő«: egy harmadik országnak egy tagállamban jogszerűen tartózkodó állampolgára, és aki vagy akinek családtagjai az együttélés érdekében családegyesítésért folyamodnak;

[…]”

4 Ezen irányelv 3. cikke így rendelkezik:

„(1) Ezt az irányelvet kell alkalmazni, ha a családegyesítő a tagállam által megadott, egy évig vagy annál hosszabb ideig érvényes tartózkodási engedéllyel rendelkezik, és megalapozott kilátásai vannak a letelepedési jogosultság megszerzésére, ha családtagjai harmadik országok bármilyen jogállású állampolgárai.

[…]

(3) Ezt az irányelvet nem kell az Unió polgárának családtagjaira alkalmazni.

[…]”

5 Az említett irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A tagállamok – ezen irányelv alapján és a IV. fejezetben, valamint a 16. cikkben megállapított feltételeknek való megfelelésre is figyelemmel – a következő családtagok beutazását és tartózkodását engedélyezik:

[…]

c) a családegyesítő kiskorú gyermekei, beleértve örökbe fogadott gyermekeit is, ha a családegyesítő szülői felügyeleti joggal rendelkezik, és a kiskorú gyermekek az ő eltartottjai. A tagállamok engedélyezhetik az olyan gyermekekkel kapcsolatos családegyesítést, akik felett a szülői felügyeleti jogot megosztották, feltéve hogy ebbe a szülői felügyeleti jogot gyakorló másik fél beleegyezett;

[…]”

A spanyol jog

6 Az alkotmány 32. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A férfi és a nő a teljes jogegyenlőség alapján jogosult házasságot kötni.

(2) Törvény szabályozza a házasság formáit, a házasságkötésre alkalmas életkor és érettség kérdését, a házastársak jogait és kötelességét, a különélés és szétválás okait és következményeit.”

7 A Código Civil (polgári törvénykönyv) 68. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A házastársaknak együtt kell élniük, hűséggel tartoznak egymásnak és kötelesek támogatni egymást. Ezenkívül kötelesek megosztani a háztartással kapcsolatos feladatokat és közösen gondoskodni a felmenők és leszármazók, valamint más eltartott személyek tartásáról.”

8 E törvénykönyv 70. cikke kimondja:

„A házastársak közös megegyezéssel választják meg közös lakóhelyüket, és egyet nem értés esetén a kérdésben, a család érdekének figyelembevételével, bíróság dönt.”

9 Az említett törvénykönyv 110. cikke értelmében:

„Az apának és az anyának még akkor is gondoskodniuk kell kiskorú gyermekükről, és biztosítaniuk kell étkeztetését, ha nem gyakorolják a szülői felügyeleti jogot.”

10 A polgári törvénykönyv 154. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A még nem nagykorúsított kiskorúak a szülők szülői felügyelete alatt állnak.

[…]”

11 A 2007. február 16-i Real Decreto 240/2007 sobre entrada, libre circulación y residencia en España de ciudadanos de los Estados miembros de la Unión Europea y de otros Estados parte en el Acuerdo sobre el Espacio Económico Europeo (az Európai Unió tagállamai és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más államok állampolgárainak Spanyolországba történő belépéséről, szabad mozgásáról és tartózkodásáról szóló 240/2007. sz. királyi rendelet, a BOE 2007. február 28-i 51. száma) alapeljárásban alkalmazandó változatának (a továbbiakban: 240/2007. sz. királyi rendelet) 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ez a királyi rendelet szabályozza a Spanyolországban való beutazáshoz, kiutazáshoz, szabad mozgáshoz, tartózkodáshoz, állandó tartózkodáshoz és munkavállaláshoz való jognak az Európai Unió más tagállamainak és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más államoknak az állampolgárai által történő gyakorlására vonatkozó feltételeket, valamint a fent hivatkozott jogok közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okokból történő korlátozásait.

(2) E királyi rendelet tartalma nem érinti a különös törvények és az olyan nemzetközi szerződések rendelkezéseit, amelyeknek a [Spanyol Királyság] részese.”

12 E királyi rendelet 2. cikke értelmében:

„Ezt a királyi rendeletet kell alkalmazni – az abban foglalt rendelkezések szerint – az Európai Unió más tagállama vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam állampolgárának az őt kísérő vagy hozzá csatlakozó, az alábbiakban felsorolt családtagjaira is, állampolgárságukra tekintet nélkül:

a) házastárs, feltéve, hogy közös megegyezés vagy egyoldalú nyilatkozat alapján nem került sor a házasság érvénytelenítésére, felbontására vagy a különválás megállapítására;

[…]

c) egyenesági leszármazói, valamint házastársa vagy bejegyzett élettársának egyenesági leszármazói, amennyiben nem töltötték be huszonegyedik életévüket, vagy betöltötték azt, de azok tartására köteles, vagy cselekvőképtelenek, feltéve, hogy közös megegyezés vagy egyoldalú nyilatkozat alapján nem került sor a házasság érvénytelenítésére, felbontására vagy a különválás megállapítására, vagy az élettársi kapcsolat bejegyzését nem érvénytelenítették;

[…]”

13 Az említett királyi rendelet 7. cikke értelmében:

„(1) Valamennyi uniós polgárt és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam valamennyi állampolgárát megilleti a tartózkodás joga a spanyol állam területén három hónapot meghaladó időtartamra:

[…]

b) ha elegendő forrásokkal rendelkeznek önmaguk és családtagjaik számára ahhoz, hogy ne jelentsenek terhet Spanyolország szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásuk időtartama alatt, és Spanyolországban teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek; vagy

[…]

d) ha az a), b) vagy c) pontban meghatározott feltételeket teljesítő uniós polgárt vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam állampolgárát kísérő vagy hozzá csatlakozó családtagok.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott tartózkodás jogát ki kell terjeszteni azokra a családtagokra, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, és az uniós polgárt vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam állampolgárát kísérik vagy hozzá csatlakoznak Spanyolországban, feltéve hogy ez utóbbi megfelel az (1) bekezdés a), b) vagy c) pontjában említett feltételeknek.

[…]

(7) Az elegendő megélhetési forrást illetően konkrét összeg nem kerül meghatározásra, figyelembe kell venni az Európai Unió tagállama vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam állampolgárainak személyes körülményeit. Semmiképpen sem lehet ez az összeg magasabb, mint az a küszöb, amely alatt a spanyolok szociális segítségnyújtásra lesznek jogosultak, vagy mint a társadalombiztosítási nyugdíj legkisebb összege.”

14 Ugyanezen királyi rendelet 8. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„Az Európai Unió tagállama vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állama állampolgárának a jelen királyi rendelet 2. cikkében felsorolt, ezen államok állampolgárságával nem rendelkező családtagjai, akik ezen állampolgárt kísérik, vagy hozzá csatlakoznak, három hónapot meghaladó időtartamban tartózkodhatnak Spanyolországban, és kötelesek a »Tartózkodási kártya uniós polgár családtagjai számára« elnevezésű dokumentumot igényelni, és beszerezni.”

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A C-451/19. sz. ügy

15 XU venezuelai állampolgár 2001. szeptember 19-én született Venezuelában. XU venezuelai állampolgár anyja *Tarjeta de Residencia Comunitariarával* (közösségi tartózkodási kártya) rendelkezik, és gyermekével 2004 óta Spanyolországban él.

16 2011. január 20-án a családjogi ügyekben eljáró venezuelai bíró neki ítélte a kizárólagos felügyeleti jogot.

17 2014. szeptember 6-án XU anyja El Viso de San Juanban (Spanyolország) házasságot kötött egy spanyol állampolgárral, aki soha nem gyakorolta az Unión belüli szabad mozgáshoz való jogát.

18 A házaspár 2008. december 8. óta él együtt El Viso de San Juanban (Spanyolország). 2009. július 24-én kapcsolatukból gyermek született, aki spanyol állampolgár.

19 2015. szeptember 28-án XU mostohaapja XU javára a 240/2007. sz. királyi rendelet 2. cikkének c) pontja alapján az uniós polgár családtagját megillető ideiglenes tartózkodási kártya kiállítása iránti kérelmet nyújtott be.

20 Ezt a kérelmet azon az alapon utasították el, hogy XU mostohaapja nem bizonyította, hogy rendelkezik a 240/2007. sz. királyi rendelet 7. cikkében megkövetelt elegendő forrással önmaga és családtagjai számára. Kizárólag az XU mostohaapjának gazdasági helyzetét vették figyelembe.

21 2016. január 28-án az alkirendeltség helyben hagyta az XU mostohaapja által benyújtott kérelem elutasítását. XU mostohaapja közigazgatási pert indított e határozattal szemben a Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 1 de Toledo (toledói 1. sz. közigazgatási bíróság, Spanyolország) előtt.

22 Ez a bíróság helyt adott a keresetnek, mivel megítélése szerint a 240/2007. sz. királyi rendelet 7. cikke a jelen ügyben nem alkalmazható, mert XU mostohaapja soha nem gyakorolta az Unión belüli szabad mozgáshoz való jogát.

23 Az alkirendeltség az említett bíróság által hozott ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz.

24 E bíróság kiemeli, hogy a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) 2010. június 1-jei ítéletében kimondta, hogy a 240/2007. sz. királyi rendelet attól függetlenül alkalmazandó a spanyol állampolgárokra, hogy gyakorolták-e, vagy sem, az Unió területén való mozgáshoz való jogukat, valamint harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagjaikra.

25 Arra keresi a választ, hogy az EUMSZ 20. cikkel nem ellentétes-e az a spanyol gyakorlat, amely arra kötelezi azt a spanyol állampolgárt, aki soha nem gyakorolta az Unión belüli szabad mozgáshoz való jogát, és aki harmadik ország állampolgárságával rendelkező házastársának harmadik ország állampolgárságával rendelkező gyermeke számára – akinek kizárólagos felügyeletét ő gyakorolja – tartózkodási engedélyt kíván szerezni, hogy bizonyítsa, hogy egészségügyi kockázatokat fedező biztosítással, valamint elegendő anyagi fedezettel rendelkezik önmaga és családtagjai számára, hogy ne jelentsenek terhet a szociális segítségnyújtási rendszerre. Konkrétan kifejti, hogy e szisztematikus követelmény, amely nem igazítható az egyedi helyzetekhez, ellentétes lehet az EUMSZ 20. cikkel, ha annak következményeként a spanyol állampolgárnak el kell hagynia az Unió területét.

26 Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy a házasságkötésekre alkalmazandó spanyol szabályozást figyelembe véve ez az eset állhat fenn. Hangsúlyozza ugyanis, hogy az életközösség az alkotmány 32. cikkének minimális tartalmából következik. Ezenkívül a spanyol polgári törvénykönyv 68. és 70. cikke akként rendelkezik, hogy a házastársaknak együtt kell élniük, hűséggel tartoznak és kötelesek támogatni egymást, továbbá közös megegyezéssel választják meg lakóhelyüket. A házastársak spanyol jog szerinti együttélési kötelezettsége különbözik egy egyszerű alkalom vagy kényelem szülte döntéstől.

27 A kérdést előterjesztő bíróság szerint lehetséges, hogy e kötelezettségek tiszteletben tartása nem valósul meg, ha a spanyol állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező házastársa szintén harmadik ország állampolgárságával rendelkező kiskorú gyermekének jogszerű tartózkodása gazdasági feltételektől függ. A tartózkodási jog XU-tól való megtagadása arra kényszerítené a mostohaapját, hogy házastársával elhagyja az Unió területét, ez lenne a házastársak számára a nemzeti jog által előírt együttélési kötelezettség teljesítésének egyetlen eszköze. E következtetés levonásához nem szükséges, hogy bírói úton lehetséges legyen a házastársak együttélésre való kötelezése.

28 Egyébiránt XU-nak és anyjának az Unió területéről való távozása nemcsak az anyja házastársát, hanem az együttélésükből származó spanyol állampolgár kiskorú gyermeket is ténylegesen arra kényszerítené, hogy elhagyja az egész Unió területét annak érdekében, hogy a polgári törvénykönyv 110. és 154. cikkének megfelelően a szülők együttesen gyakorolhassák gyermekük feletti szülői felügyeletet, és teljesíthessék a tartási kötelezettségüket.

29 Ráadásul a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy az EUMSZ 20. cikket mindenképpen sérti azon spanyol gyakorlat, hogy a szabad mozgáshoz való jogát korábban soha nem gyakorló spanyol állampolgárral való családegyesítést automatikusan, kizárólag amiatt tagadják meg a harmadik ország állampolgárától, hogy az nem rendelkezik elegendő forrással, és e hatóságok nem vizsgálják, hogy az uniós polgár és a harmadik ország állampolgára között fennáll-e olyan függőségi viszony, hogy amennyiben az utóbbitól megtagadják a származékos tartózkodási jogot, az uniós polgár ténylegesen arra kényszerül, hogy elhagyja az egész Unió területét.

30 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az alkirendeltség kizárólag azzal az indokkal tagadta meg XU-tól a tartózkodási kártyát, hogy anyjának házastársa nem rendelkezett elegendő forrásokkal, és nem vizsgálta meg a szóban forgó házasság sajátos körülményeit, amelyek bizonyítják valamennyi családtag, különösen XU szakmai beilleszkedését és erőteljes spanyolországi beilleszkedését, aki régóta tartózkodik Spanyolország területén, az összes tanulmányait is itt végezte.

31 E körülmények között a Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Kasztília–La Mancha felsőbírósága, Spanyolország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Az előírt feltételek nemteljesülése esetén az EUMSZ 20. cikk sérelméhez vezethet-e az a követelmény, amely szerint a szabad mozgáshoz való jogát korábban nem gyakorló spanyol állampolgárnak a valamely harmadik ország állampolgárságával rendelkező házastársának harmadik ország állampolgárságával rendelkező kiskorú gyermeke tartózkodási joga elismerésének előfeltételeként a 240/2007. sz. királyi rendelet 7. cikke (2) bekezdésében foglaltak szerint meg kell felelnie az ugyanezen királyi rendelet 7. cikke (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, ha az ezen tartózkodási jog megtagadásának következtében a spanyol állampolgár (is) kénytelen elhagyni az Unió egészének területét? Mindez abból kiindulva merül fel, hogy a spanyol polgári törvénykönyv 68. cikke kimondja a házastársak együttélésének kötelezettségét.

2) Mindenesetre a fentiektől függetlenül és másodsorban, a fent kifejtett módon sérti-e az EUMSZ 20. cikket a spanyol állam azon gyakorlata, hogy automatikusan alkalmazza a 240/2007. sz. királyi rendelet 7. cikkében foglalt szabályozást, megtagadva azon uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező házastársának harmadik ország állampolgárságával rendelkező kiskorú gyermeke részére a tartózkodási engedély megadását, aki soha nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát (és e házastársnak egyúttal van egy másik kiskorú, spanyol állampolgársággal rendelkező gyermeke, aki korábban még szintén nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát), csak és kizárólag amiatt, mert nem teljesíti az ezen jogszabályi előírásban foglalt követelményeket, annak konkrét és egyediesített vizsgálata nélkül, hogy ezen uniós polgár és a harmadik ország állampolgára között fennáll-e olyan jellegű eltartotti (függőségi) viszony, amely bármilyen okból és a fennálló körülményekre figyelemmel arra enged következtetni, hogy a harmadik ország állampolgára tartózkodási jogának megtagadása esetén az uniós polgár nem válhat külön attól a családtagjától, aki tőle (anyagilag) függ, és ezért – vele együtt – kénytelen ő is elhagyni az Unió

területét? Különösen olyan esetben, amikor a spanyol állampolgár és valamely harmadik ország állampolgárságával rendelkező házastársa egyben egy másik, kiskorú spanyol gyermek szülei, aki szüleit követve ugyancsak arra kényszerülne, hogy elhagyja Spanyolország területét. Mindez az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata, többek között a 2018. május 8-i K. A. és társai kontra Belgische Staat (Családegyesítés Belgiumban) ítélet (C-82/16, EU:C:2018:308) fényében merül fel.”

A C-532/19. sz. ügy

32 2015. szeptember 25-én QP perui állampolgár feleségül vett egy spanyol állampolgárt, aki soha nem gyakorolta az Unión belüli szabad mozgáshoz való jogát. QP és házastársa egy 2012. augusztus 11-én született, spanyol állampolgár lánygyermek szülei.

33 2015. október 2-án QP az uniós polgár családtagját megillető tartózkodási kártya kiállítása iránti kérelmet nyújtott be, amelyhez csatolta többek között felesége határozatlan idejű munkaszerződését és bérelszámolásokat.

34 Az ügy iratainak vizsgálata során az alkirendeltség emlékeztetett a QP büntetőjogi felelősségét megállapító 2010. szeptember 7-i, október 25-i és november 16-i három ítéletre, az elsőt és a harmadikat vezetői engedély nélküli járművezetés, a másodikat pedig ittas járművezetés miatt hozták, és felhívta, hogy tegye meg észrevételeit, amit meg is tett.

35 2015. december 14-én az alkirendeltség azon az alapon utasította el QP kérelmét, hogy nem felelt meg a 240/2007. sz. királyi rendeletben megállapított feltételeknek, mivel Spanyolországban büntetett előéletű, és nem rendelkezik elegendő pénzügyi forrással önmaga és családtagjai számára. Az alkirendeltség kizárólag QP házastársának jövedelmét vette figyelembe.

36 2016. február 1-jén az alkirendeltség helyben hagyta a QP által benyújtott kérelem elutasítását. QP közigazgatási pert indított e határozattal szemben a Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 2 de Toledo (toledói 2. sz. közigazgatási bíróság, Spanyolország) előtt, amely helyt adott keresetének.

37 Az alkirendeltség az említett bíróság által hozott ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz.

38 E bíróság hangsúlyozza, hogy ha megtagadnák QP-tól a tartózkodási jogot, az arra kényszerítené házastársát, hogy elhagyja az Unió területét, mivel ez az egyetlen módja annak, hogy a spanyol jogban meghatározott életközösséghez fűződő jogot és kötelezettséget érvényesítsék.

39 A kérdést előterjesztő bíróság továbbá úgy ítéli meg, hogy az alkirendeltség kizárólag abból az okból utasította el QP kérelmét, hogy házastársa nem rendelkezik elegendő forrásokkal, anélkül hogy megvizsgálta volna az adott házasság sajátos körülményeit. A spanyol állam kizárólag és automatikusan a spanyol állampolgár megélhetését biztosító eszközök elégtelenségéből indul ki, hogy megtagadja a harmadik országbeli állampolgártól az uniós polgár családtagjait megillető tartózkodási kártya kiadását, ami mint ilyen, az EUMSZ 20. cikkel ellentétes gyakorlatnak tekinthető.

40 E körülmények között a Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Kasztília–La Mancha felsőbírósága) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Az előírt feltételek nemteljesülése esetén az EUMSZ 20. cikk sérelméhez vezethet-e az a követelmény, amely szerint a szabad mozgáshoz való jogát korábban nem gyakorló spanyol állampolgárnak valamely harmadik ország állampolgárságával rendelkező házastársa tartózkodási joga elismerésének előfeltételeként a 240/2007. sz. királyi rendelet 7. cikke (2) bekezdésében foglaltak szerint meg kell felelnie az ugyanezen királyi rendelet 7. cikke (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, ha az ezen tartózkodási jog megtagadásának következtében a spanyol állampolgár (is) kénytelen elhagyni az egész Unióének területét? Mindez abból kiindulva merül fel, hogy a spanyol polgári törvénykönyv 68. cikke kimondja a házastársak együttélésének kötelezettségét.

2) Mindenesetre a fentiektől függetlenül és másodsorban, a fent kifejtett módon sérti-e az EUMSZ 20. cikket a spanyol állam azon gyakorlata, hogy automatikusan alkalmazza a 240/2007. sz. királyi rendelet 7. cikkében foglalt szabályozást, megtagadva azon uniós polgár [családtagjától] a tartózkodási engedélyt, aki soha nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát, csak és kizárólag amiatt, mert nem teljesíti az ezen jogszabályi előírásban foglalt követelményeket, annak konkrét és egyediesített vizsgálata nélkül, hogy ezen uniós polgár és a harmadik ország állampolgára között fennáll-e olyan jellegű eltartotti (függőségi) viszony, amely bármilyen okból és a fennálló körülményekre figyelemmel arra enged következtetni, hogy a harmadik ország állampolgára tartózkodási jogának megtagadása esetén az uniós polgár nem válhat külön attól a családtagjától, aki tőle (anyagilag) függ, és ezért – vele együtt – kénytelen ő is elhagyni az Unió területét? Mindez az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata, többek között a 2018. május 8-i K. A. és társai kontra Belgische Staat (Családegyesítés Belgiumban) ítélet (C-82/16, [EU:C:2018:308]) fényében merül fel.”

41 A Bíróság elnöke 2020. április 16-i határozatában az eljárás lefolytatása céljából elrendelte a C-451/19. és a C-532/19. sz. ügy egyesítését.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A C-451/19. sz. és a C-532/19. sz. ügyben előterjesztett második kérdésről

42 A C-451/19. és a C-532/19. sz. ügyben előterjesztett második kérdésével, amelyet elsőként célszerű vizsgálni, az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 20. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy valamely tagállam az olyan, e tagállam állampolgárságával rendelkező uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja javára benyújtott családegyesítés iránti kérelmet, aki soha nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát, kizárólag azzal az indokkal utasítja el, hogy ezen uniós polgár nem rendelkezik elegendő forrásokkal önmaga és e családtagja számára ahhoz, hogy ne jelentsenek terhet a nemzeti szociális segítségnyújtási rendszerre, anélkül hogy megvizsgálta volna, hogy az említett uniós polgár és e családtag között fennáll-e olyan jellegű eltartotti viszony, hogy a harmadik ország állampolgára származékos tartózkodási jogának megtagadása esetén az uniós polgár arra kényszerülne, hogy az egész Unió területét elhagyja, és ekként őt megfosztanák az uniós polgári jogállásával összefüggő jogok lényegének tényleges élvezetétől.

43 Hangsúlyozni kell először is, hogy az uniós jog főszabály szerint nem alkalmazandó harmadik országbeli állampolgár által benyújtott, olyan, tagállami állampolgár családtaggal való családegyesítésre vonatkozó kérelemre, aki soha nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát, e joggal főszabály szerint tehát nem ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében az ilyen családegyesítés a jelen ítélet fenti pontjában leírt, elegendő forrásokra vonatkozó feltételhez van kötve (2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 33. pont).

44 Másodszor azonban meg kell állapítani, hogy az ilyen feltétel szisztematikus, kivételek nélküli előírása sértheti a származékos tartózkodási jogot, amelyet az EUMSZ 20. cikk értelmében, igen különleges helyzetekben el kell ismerni az uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja számára (2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 34. pont).

45 Vannak ugyanis egészen különleges helyzetek, amelyekben – noha a harmadik országok állampolgárainak tartózkodási jogára vonatkozó másodlagos jog nem alkalmazható, és az érintett uniós polgár nem élt a szabad mozgáshoz való jogával – meg kell adni a tartózkodási jogot a harmadik ország olyan állampolgára számára, aki az említett uniós polgár családtagja, mivel ellenkező esetben az uniós polgárság elveszítené hatékony érvényesülését, ha az ilyen jog megtagadásának következményeként e polgár valójában kénytelen lenne elhagyni az egész Unió területét, és ezzel megfosztanák őt az e jogállásával összefüggő jogok lényegének tényleges élvezetétől (2011. március 8-i Ruiz Zambrano ítélet, C-34/09, EU:C:2011:124, 42–44. pont; 2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 39. pont).

46 A tartózkodási jognak a harmadik ország állampolgárával szembeni megtagadása azonban csak akkor akadályozhatja az uniós polgárság hatékony érvényesülését, ha a harmadik ország ezen állampolgára és ezen állampolgár uniós polgársággal rendelkező családtagja között olyan eltartotti viszony áll fenn, amelynek következtében az uniós polgár arra kényszerül, hogy a harmadik ország szóban forgó állampolgárával tartson, és az egész Unió területét elhagyja (2018. május 8-i K. A. és társai [Családegyesítés Belgiumban] ítélet, C-82/16, EU:C:2018:308, 52. pont; 2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 40. pont).

47 Következésképpen valamely harmadik országbeli állampolgár csak akkor igényelheti az EUMSZ 20. cikk címén származékos tartózkodási jog megadását, ha ilyen tartózkodási jog hiányában mind ő, mind uniós polgár családtagja az Unió területének elhagyására kényszerülne. Az ilyen származékos tartózkodási jog megadása tehát csak akkor képzelhető el, ha az uniós polgár harmadik országbeli családtagja nem teljesíti a más rendelkezések alapján, különösen a családegyesítésre alkalmazandó nemzeti szabályozás értelmében azon tagállamban való tartózkodáshoz előírt feltételeket, amelyiknek ezen uniós polgár az állampolgára (2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 41. pont).

48 Ugyanakkor, amennyiben egyszer megállapítást nyert, hogy a nemzeti jog vagy a másodlagos uniós jog értelmében nem illeti meg tartózkodási jog az uniós polgár harmadik országbeli családtagját, az, hogy ezen állampolgár és ezen uniós polgár között eltartotti viszony áll fenn, amelynek folytán az említett uniós polgár az egész Unió területének az elhagyására kényszerülne, amennyiben a harmadik országbeli családtagját kiutasítanák e területen kívülre, azzal a következménnyel jár,

hogy az EUMSZ 20. cikk főszabály szerint kötelezi az említett tagállamot, hogy származékos tartózkodási jogot ismerjen el ezen állampolgár számára (2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 42. pont).

49 Harmadszor, bár igaz, hogy a Bíróság már elismerte, hogy az EUMSZ 20. cikkből eredő származékos tartózkodási jog nem abszolút jellegű, és a tagállamok bizonyos különleges körülmények között megtagadhatják annak megadását, a Bíróság azt is kimondta, hogy az EUMSZ 20. cikk nem teszi lehetővé a tagállamok számára, hogy olyan kivételt állapítsanak meg az e cikkben biztosított származékos tartózkodási jog alól, amely azon követelményhez kapcsolódik, hogy az érintett uniós polgár elegendő forrásokkal rendelkezzen. Az ugyanis, ha az uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagjától megtagadják az ezen uniós polgár állampolgársága szerinti tagállamban való tartózkodáshoz való származékos jogot azon egyetlen indokkal, hogy ezen uniós polgár nem rendelkezik elegendő forrásokkal, noha az említett uniós polgár és ezen, harmadik országbeli polgár között a jelen ítélet 46. pontjában leírtak szerinti eltartotti viszony áll fenn, sértené az uniós polgár jogállásából eredő jogok lényegének tényleges élvezetét, ami aránytalan lenne a forrásokra vonatkozó ezen feltétel által követett céllal, nevezetesen az érintett tagállam költségvetésének a védelmével (2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 44. és 46–48. pont).

50 Ebből következik, hogy amennyiben az uniós polgár és harmadik országbeli családtagja között a jelen ítélet 46. pontja értelmében vett eltartotti viszony áll fenn, az EUMSZ 20. cikkel ellentétes az, hogy valamely tagállam kivételt írjon elő az e cikkben az említett harmadik országbeli családtagja számára biztosított származékos tartózkodási jog alól kizárólag azzal az indokkal, hogy ezen uniós polgár nem rendelkezik elegendő forrásokkal (2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 49. pont).

51 Következésképpen az uniós polgár számára arra vonatkozóan előírt kötelezettség, hogy elegendő forrásokkal rendelkezzen saját és harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja számára, veszélyeztetheti az EUMSZ 20. cikk hatékony érvényesülését, ha ahhoz vezet, hogy az említett harmadik országbeli állampolgárnak el kell hagynia az egész Unió területét, és az ezen állampolgár, valamint az uniós polgár között fennálló eltartotti viszony folytán ez utóbbi ténylegesen arra kényszerül, hogy családtagját elkísérje, következésképpen ő maga is elhagyja az Unió területét (2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 50. pont).

52 Végül a C-532/19. sz. ügy alapeljárásának tényállására tekintettel emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 20. cikk nem érinti a tagállamok azon lehetőségét, hogy az e cikkből eredő, a közrend fenntartására és a közbiztonság védelmére vonatkozó, a származékos tartózkodási jog alóli kivételre hivatkozzanak (2016. szeptember 13-i Rendón Marín ítélet, C-165/14, EU:C:2016:675, 81. pont; 2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 81. pont).

53 Mindazonáltal a tartózkodási jog ezen indokkal való megtagadása nem alapulhat kizárólag az érintett büntetett előéletén. Az ilyen következtetés adott esetben csak az ügy releváns körülményei összességének a konkrét értékeléséből eredhet, amelynek során figyelembe kell venni az arányosság elvét, az alapvető jogokat, amelyek tiszteletben tartását a Bíróság biztosítja, valamint adott esetben az érintett harmadik országbeli állampolgár gyermekének mindenek felett álló érdekét (lásd ebben az értelemben: 2016. szeptember 13-i Rendón Marín ítélet, C-165/14, EU:C:2016:675, 85. pont; 2018. május 8-i K. A. és társai [Családegyesítés Belgiumban] ítélet,

C-82/16, EU:C:2018:308, 93. pont). Így az illetékes nemzeti hatóság figyelembe veheti többek között az elkövetett bűncselekmények súlyát és ezen elmarasztalások súlyossági fokát, valamint az azok meghozatalának és e hatóság határozathozatalának időpontja között eltelt időt. Amennyiben az e harmadik országbeli állampolgár és a kiskorú uniós polgár közötti eltartotti viszony abból ered, hogy az előbbi a második szülője, e gyermek életkorát és egészségi állapotát, valamint családi és gazdasági helyzetét is figyelembe kell venni (2016. szeptember 13-i CS ítélet, C-304/14, EU:C:2016:674, 42. pont; 2016. szeptember 13-i Rendón Marín ítélet, C-165/14, EU:C:2016:675, 86. pont).

54 A fenti megfontolásokra figyelemmel a C-451/19. sz. és C-532/19. sz. ügyben előterjesztett második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 20. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy valamely tagállam az olyan, e tagállam állampolgárságával rendelkező uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja javára benyújtott családegyesítés iránti kérelmet, aki soha nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát, kizárólag azzal az indokkal utasítja el, hogy ezen uniós polgár nem rendelkezik elegendő forrásokkal önmaga és e családtagja számára ahhoz, hogy ne jelentsenek terhet a nemzeti szociális segítségnyújtási rendszerre, anélkül hogy megvizsgálta volna, hogy az említett uniós polgár és e családtag között fennáll-e olyan jellegű eltartotti viszony, hogy a harmadik ország állampolgára származékos tartózkodási jogának megtagadása esetén ugyanezen uniós polgár arra kényszerülne, hogy az egész Unió területét elhagyja, és ekként őt megfosztanák az uniós polgári jogállásával összefüggő jogok lényegének tényleges élvezetétől.

A C-532/19. sz. ügyben előterjesztett első kérdésről

55 A C-532/19. sz. ügyben előterjesztett első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 20. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy az e cikken alapuló származékos tartózkodási jog megadásának igazolására alkalmas eltartotti viszony fennáll kizárólag amiatt, hogy valamely tagállam nagykorú és a szabad mozgáshoz való jogát korábban soha nem gyakorló állampolgára, valamint valamely harmadik ország állampolgárságával rendelkező nagykorú házastársa köteles együtt élni az azon tagállam joga szerint a házasságból eredő kötelezettségek értelmében, amelynek az uniós polgár állampolgára, és amelyben házasságot kötöttek.

56 Emlékeztetni kell először is arra, hogy a kiskorúaktól, és kiváltképpen a kisgyermekektől eltérően a felnőttek főszabály szerint képesek a családtagjaiktól független életvitelt folytatni. Ebből következik, hogy az ugyanazon családba tartozó két felnőtt között az olyan eltartotti viszony elismerése, amely az EUMSZ 20. cikk alapján származékos tartózkodási jogot keletkeztethet, csak kivételes esetekben képzelhető el, amelyekben – figyelemmel az összes releváns körülményre – az érintett személy egyáltalán nem választható el az őt eltartó családtagjától (2018. május 8-i K. A. és társai [Családegyesítés Belgiumban] ítélet, C-82/16, EU:C:2018:308, 65. pont; 2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 56. pont).

57 Az is a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy az a puszta körülmény, hogy gazdasági okokból vagy a családi egységnek az Unió területén történő fenntartása érdekében kívánatosnak tűnhet valamely tagállam állampolgárának, hogy a tagállamok állampolgárságával nem rendelkező családtagjai vele együtt az Unió területén tartózkodhassanak, önmagában nem elégséges annak megállapításához, hogy az uniós polgár kénytelen elhagyni az Unió területét, ha e tartózkodási jogot nem adják meg (2011. november 15-i Dereci és társai ítélet, C-256/11, EU:C:2011:734, 68. pont; 2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 57. pont).

58 Ily módon az uniós polgár és a harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja közötti akár biológiai, akár jogi családi kötelék fennállása nem lehet elegendő az EUMSZ 20. cikk alapján az említett családtag állampolgársága szerinti tagállam területén a származékos tartózkodási jognak az említett családtag számára való elismeréséhez (2018. május 8-i K. A. és társai [Családegyesítés Belgiumban] ítélet, C-82/16, EU:C:2018:308, 75. pont; 2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 58. pont).

59 Így Bíróság megállapította, hogy az egyik nemzetközi jogi elvvel, amelyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény 4. jegyzőkönyvének 3. cikke újból megerősít, és amelyet az uniós jog nem hagyhat figyelmen kívül a tagállamokkal fennálló jogviszonyaiban, ellentétes, hogy a tagállam megtagadja saját állampolgáraitól azt a jogot, hogy a területére belépjenek, és ott bármely jogcímen tartózkodjanak (1974. december 4-i van Duyn ítélet, 41/74, EU:C:1974:133, 22. pont). Amennyiben a tagállam állampolgárai számára ekként feltétlen tartózkodási jogot ismer el, anélkül hogy megsértené ezen nemzetközi jogi elvet, nem írhatja elő jogszerűen valamely állampolgára számára, hogy hagyja el a területét, különösen abból az okból, hogy tiszteletben tartsa a házasságkötéséből eredő kötelezettségeket (2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 60. pont).

60 Következésképpen, még ha – amint azt a kérdést előterjesztő bíróság a spanyol joggal kapcsolatban állítja – valamely tagállam házasságra vonatkozó szabályai e tagállam állampolgára és annak házastársa számára előírják az együttélést, az ilyen kötelezettség mindazonáltal soha nem kötelezheti jogilag az említett állampolgárt arra, hogy elhagyja az Unió területét, amennyiben a harmadik országbeli házastársa számára nem adtak az említett tagállam területén való tartózkodásra vonatkozó engedélyt. A fentiek fényében a házastársak számára az együttélésre vonatkozóan előírt ilyen jogi kötelezettség önmagában nem elégséges annak megállapításához, hogy közöttük olyan eltartotti viszony áll fenn, amely ezen uniós polgárt arra kényszerítené, hogy házastársának az Unió területén kívülre történő kiutasítása esetén őt elkísérje, ennélfogva ő maga is elhagyja az Unió területét (2020. február 27-i Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real [Uniós polgár házastársa] ítélet, C-836/18, EU:C:2020:119, 61. pont).

61 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból mindenesetre kitűnik, hogy a házastársak spanyol jogból eredő, együttélésre vonatkozó kötelezettsége bírói úton nem kényszeríthető ki.

62 Másodsorban meg kell állapítani, hogy a C-532/19. sz. ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelemből az is kitűnik, hogy az uniós polgár és a harmadik országbeli házastársa egy olyan kiskorú spanyol állampolgár szülei, aki soha nem gyakorolta az Unión belüli szabad mozgáshoz való jogát.

63 Márpedig a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy megadja a nemzeti bíróság számára az uniós jog értelmezésének minden olyan elemét, amely hasznos lehet az előtte folyamatban lévő jogvita elbírálásához, az e bíróság által szolgáltatott elemek összessége és különösen az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolása alapján kiválasztva az uniós jog azon elemeit, amelyek értelmezést igényelnek (2021. április 22-i Profi Credit Slovakia ítélet, C-485/19, EU:C:2021:313, 49. és 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

64 Ennélfogva azt is meg kell vizsgálni, hogy az EUMSZ 20. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy fennállhat olyan eltartotti viszony, amely igazolhatja származékos tartózkodási jog harmadik ország állampolgára számára történő megadását, ha ezen állampolgár és annak valamely tagállam állampolgárságával rendelkező házastársa, aki soha nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát, egy olyan, ugyanezen tagállam állampolgárságával rendelkező kiskorú szülei, aki szintén soha nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát.

65 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság annak meghatározása érdekében, hogy a származékos tartózkodási jognak az uniós polgár gyermek harmadik országbeli állampolgár szülője részére való elismerésének megtagadása – arra kényszerítve ezt a gyermeket, hogy ténylegesen kísérje szülőjét, ekként pedig elhagyja az Unió teljes területét – e gyermeknek a jogállása révén biztosított jogok lényegének tényleges élvezetétől való megfosztásával jár-e, releváns tényezőnek tartotta a gyermek feletti felügyelet kérdését, valamint azt, hogy jogi, pénzügyi vagy érzelmi szempontból a gyermek gondját a harmadik országbeli állampolgár szülő viseli-e (2017. május 10-i Chavez-Vilchez és társai ítélet, C-133/15, EU:C:2017:354, 68. pont; 2018. május 8-i K. A. és társai [Családegyesítés Belgiumban] ítélet, C-82/16, EU:C:2018:308, 70. pont)

66 Konkrétabban, azon kockázat értékelése érdekében, hogy az érintett uniós polgár gyermek kénytelen elhagyni az Unió területét, ha a harmadik országbeli állampolgár szülőjétől megtagadják az érintett tagállamban a származékos tartózkodáshoz való jogot, azt kell meghatározni, hogy a gyermek felett tényleges felügyeletet gyakorol-e ez a szülő, és fennáll-e közöttük tényleges eltartotti viszony. Ezen értékelés keretében az illetékes hatóságoknak figyelembe kell venniük a családi élet tiszteletben tartásához való jogot, amelyet az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 7. cikke rögzít, és e cikket a Charta 24. cikkének (2) bekezdésében elismert, a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételére irányuló kötelezettséggel összefüggésben kell értelmezni, amelyet együttesen kell tekinteni a gyermeknek a Charta 24. cikkének (3) bekezdésében foglalt azon jogával, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn (lásd ebben az értelemben: 2010. július 1-jei Povse ítélet, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 64. pont; 2018. május 8-i K. A. és társai [Családegyesítés Belgiumban] ítélet, C-82/16, EU:C:2018:308, 71. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

67 Az a körülmény, hogy a másik szülő – amennyiben uniós polgár – ténylegesen képes arra, hogy napi szinten ténylegesen egyedül gondozza a gyermeket, és készen is áll erre, releváns tényező ugyan, ám önmagában még nem elegendő annak megállapításához, hogy a harmadik országbeli állampolgár szülő és a gyermek között nincs olyan eltartotti viszony, amely miatt ez utóbbi az Unió területének elhagyására kényszerülne, ha e harmadik országbeli állampolgártól megtagadják a tartózkodási jogot. Az ilyen megállapítást ugyanis – az érintett gyermek mindenek felett álló érdekében – az adott ügy körülményei összességének, többek között a gyermek életkora, testi és érzelmi fejlettsége, a mind az uniós polgár szülővel, mind a harmadik országbeli állampolgár szülővel fennálló érzelmi kapcsolata erősségének, valamint azon kockázatnak a figyelembevételére kell alapozni, amelyet az utóbbitól való elszakítás a gyermek lelki egyensúlyára jelenthet (2017. május 10-i Chavez-Vilchez és társai ítélet, C-133/15, EU:C:2017:354, 72. pont; 2018. május 8-i K. A. és társai[Családegyesítés Belgiumban] ítélet, C-82/16, EU:C:2018:308, 72. pont).

68 Így tehát az, hogy a harmadik ország állampolgárságával rendelkező szülő együtt él a kiskorú uniós polgár gyermekkel, az eltartotti viszony közöttük való fennállásának meghatározása céljából figyelembeveendő egyik releváns tényező, ugyanakkor nem szükséges feltétele annak (2018. május 8-i K. A. és társai [Családegyesítés Belgiumban] ítélet, C-82/16, EU:C:2018:308, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

69 Ezenkívül, figyelemmel többek között a jelen ítélet 65–67. pontjában megállapítottakra, amennyiben a kiskorú uniós polgár mindkét szülőjével állandó jelleggel együtt él, és ennélfogva e gyermek feletti felügyeletet, valamint a gyermek törvényes, érzelmi és pénzügyi felügyeletét e két szülő naponta megosztja, megdönthető vélelem áll fenn arra vonatkozóan, hogy e kiskorú uniós polgár és a harmadik ország állampolgárságával rendelkező szülője között eltartotti viszony áll fenn, függetlenül attól, hogy – amint azt a jelen ítélet 59. pontjában a Bíróság kiemelte – e gyermek másik szülője annak a tagállamnak az állampolgáraként, amelynek területén a család letelepedett, feltétel nélküli tartózkodási joggal rendelkezik e tagállam területén.

70 A fenti megfontolások összességéből az következik, hogy a C-532/19. sz. ügyben előterjesztett első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 20. cikket egyfelől úgy kell értelmezni, hogy az e cikken alapuló származékos tartózkodási jog megadásának igazolására alkalmas eltartotti viszony nem áll fenn kizárólag amiatt, hogy valamely tagállam nagykorú és a szabad mozgáshoz való jogát korábban nem gyakorló állampolgára, valamint a valamely harmadik ország állampolgárságával rendelkező nagykorú házastársa köteles együtt élni az azon tagállam joga szerinti házasságból eredő kötelezettségek értelmében, amelynek az uniós polgár állampolgára, és amelyben házasságot kötöttek; másfelől amennyiben az uniós polgár kiskorú, az e cikken alapuló származékos tartózkodási jog az e gyermek harmadik ország állampolgárságával rendelkező szülője részére történő megadásának igazolására alkalmas eltartotti viszony fennállására vonatkozó értékelésnek a gyermek mindenek felett álló érdekében az eset összes körülményének figyelembevételén kell alapulnia. Amennyiben e szülő az említett kiskorú másik, uniós polgár szülőjével állandó jelleggel együtt él, az ilyen eltartotti viszony megdönthető vélelemnek minősül.

A C-451/19. sz. ügyben előterjesztett első kérdésről

71 A C-451/19. sz. ügyben előterjesztett első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 20. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy az e cikken alapuló származékos tartózkodási jog – a szabad mozgáshoz való jogát korábban soha nem gyakorló uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező házastársának valamely harmadik ország állampolgárságával rendelkező kiskorú gyermeke javára történő – megadásának igazolására alkalmas eltartotti viszony fennáll, amennyiben ezen uniós polgár és házastársa köteles együtt élni az azon tagállam joga szerinti házasságból eredő kötelezettségek értelmében, amelynek az uniós polgár állampolgára, és amelyben házasságot kötöttek.

72 Elöljáróban pontosítani kell, hogy noha az előzetes döntéshozatalra utaló határozat elfogadása óta XU nagykorúvá vált, az EUMSZ 20. cikk szerinti tartózkodási engedélyre való esetleges jogosultságának – legalábbis azon időszak tekintetében, amikor még kiskorú volt – lehetnek az ezen engedély megadását meghaladó következményei, mint például a szociális ellátások elvesztése miatti kártérítés, vagy adott esetben a Spanyolország területén való jogszerű tartózkodás alapján más tartózkodási engedélyhez való jog (lásd analógia útján: 2016. szeptember 13-i Rendón Marín ítélet, C-165/14, EU:C:2016:675, 30. pont). Következésképpen az a tény, hogy XU már nagykorú, nem releváns a C-451/19. sz. ügyben előterjesztett első kérdés megválaszolása szempontjából.

73 E pontosítást követően először is meg kell állapítani, hogy mivel – amint arra a jelen ítélet 47. pontja emlékeztet – az EUMSZ 20. cikk alapján a harmadik ország állampolgárát adott esetben megillető származékos tartózkodási jog szubszidiárius hatállyal bír, a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy XU az uniós jog valamely más rendelkezése alapján nem rendelkezhetett-e tartózkodási joggal Spanyolország területén.

74 Annak érdekében, hogy hasznos választ lehessen adni e bíróság számára, mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy – amint az az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik – XU egy harmadik országbeli állampolgár gyermeke, tartózkodási engedéllyel rendelkezik Spanyolország területén, és abban az időpontban, amikor az XU javára benyújtott tartózkodási engedély iránti kérelmet elutasították, kiskorú volt.

75 Mindezekre tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy XU ezen időpontban nem rendelkezhetett-e tartózkodási joggal Spanyolország területén a 2003/86 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének c) pontja alapján.

76 Hangsúlyozni kell továbbá, hogy – ellentétben a spanyol kormány által Bíróság előtt tett állítással – pusztán az a körülmény, hogy XU anyja házasságot kötött egy spanyol állampolgárral, és spanyol állampolgárságú gyermeket szült, nem zárja ki, hogy a 2003/86 irányelv alapján el kellett volna ismerni XU számára a tartózkodási jogot.

77 Amint ugyanis a főtanácsnok az indítványának 100–108. pontjában megjegyezte, igaz ugyan, hogy ezen irányelv 3. cikkének (3) bekezdése előírja, hogy az irányelv nem alkalmazható az uniós polgár családtagjaira, figyelembe véve az említett irányelv által követett célt, amely a családegyesítés elősegítésére irányul, és arra a védelemre, amelyet ezen irányelv a harmadik országok állampolgárainak, különösen a kiskorúaknak biztosítani szándékozik, ugyanezen irányelvnek egy harmadik ország állampolgárságával rendelkező kiskorúra való alkalmazása nem zárható ki kizárólag azért, mert az egyik szülője, aki harmadik ország állampolgára, egy olyan uniós polgárnak is a szülője, aki az egyik tagállam állampolgárával kötött házasságból született (lásd analógia útján: 2012. december 6-i O és társai ítélet, C-356/11 és C-357/11, EU:C:2012:776, 69. pont).

78 Végül pontosítani kell, hogy ha – mint ahogyan a jelen esetben is feltehetőleg történt – a szóban forgó tagállamban nem nyújtottak be a 2003/86 irányelv szerinti családegyesítés iránti kérelmet, és e tagállam hatóságaihoz olyan kérelmet nyújtanak be, amely arra irányul, hogy a harmadik országbeli állampolgár az EUMSZ 20. cikk alapján származékos tartózkodási jogot szerezzen, e hatóságok megadhatják a tartózkodási engedélyt az említett állampolgárnak ezen irányelv alapján, ha bebizonyosul, hogy ezen állampolgár teljesíti a családegyesítés irányelvben foglalt feltételeit.

79 Másodszor, abban az esetben, ha XU másodlagos uniós jogi vagy nemzeti jogi rendelkezés alapján nem rendelkezik tartózkodási engedéllyel, kell megvizsgálni, hogy az EUMSZ 20. cikk lehetővé teszi-e származékos tartózkodási jog biztosítását ezen harmadik országbeli állampolgár javára.

80 E tekintetben meg kell állapítani, hogy – amint az a jelen ítélet 70. pontjában megállapításra került – pusztán az a körülmény, hogy a spanyol jog értelmében XU anyja és a házastársa köteles együtt élni, nem minősülhet az EUMSZ 20. cikk értelmében vett, közöttük fennálló eltartotti viszonynak. Ez a körülmény így azt sem igazolhatja, hogy XU e cikk alapján tartózkodási jogot szerezzen.

81 Ugyanakkor XU anyja egy olyan kiskorú uniós polgár anyja is, aki soha nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát. E körülmények között az EUMSZ 20. cikk alapján azt is meg kell vizsgálni, hogy abban az időpontban, amikor az XU javára benyújtott tartózkodási engedély iránti kérelmet elutasították, a kényszerű távozása ténylegesen arra kényszerítette volna-e az anyját, hogy a közöttük fennálló eltartotti viszony miatt elhagyja az egész Unió területét, és ha igen, XU anyjának távozása az uniós polgár kiskorú gyermekét is ténylegesen az egész Unió területének elhagyására kötelezte-e az ezen uniós polgár és az anyja között fennálló eltartotti viszony miatt.

82 Ebből a szempontból meg kell állapítani először is, hogy abban az időpontban, amikor az XU javára benyújtott tartózkodási engedély iránti kérelmet elutasították, nem lehetetlen, hogy XU-nak a spanyol államterületről való kényszerű távozása ténylegesen arra kényszerítette volna az anyját, hogy elhagyja az egész Unió területét. Ebben az időpontban ugyanis XU még kiskorú volt, és anyja gyakorolt felette kizárólagos felügyeleti jogot, így nem zárható ki, hogy az említett időpontban eltartotti viszony állt fenn e két harmadik országbeli állampolgár között.

83 E tekintetben, amennyiben – mint a jelen ügyben is – kivételesen meg kell vizsgálni, hogy az EUMSZ 20. cikk alkalmazása céljából fennáll-e eltartotti viszony a harmadik országok állampolgárai között, az ilyen értékelést a jelen ítélet 65–69. pontjában meghatározott kritériumok értelemszerű figyelembevételével kell elvégezni, azzal a kitétellel azonban, hogy abban az esetben, ha a gyermek harmadik ország állampolgárságával rendelkező kiskorú, akitől megtagadják a tartózkodási engedélyt valamely tagállam területén, és aki esetében ezért fennáll annak veszélye, hogy kénytelen elhagyni az egész Unió területét, meg kell vizsgálni, hogy a vele együtt az adott tagállamban tartózkodó szülője ténylegesen köteles lenne-e vele tartani. A jelen ítélet 67. pontjában kifejtettek analógiájára az a körülmény, hogy a másik szülő törvényes, pénzügyi és érzelmi szempontból ténylegesen a kiskorú gondját viseli, a származási országában is, e tekintetben releváns tényezőnek minősül, ugyanakkor önmagában nem elegendő annak megállapításához, hogy az említett tagállam területén tartózkodó szülő ténylegesen nem kényszerülne elhagyni az Unió területét.

84 Másodszor, még ha feltételezzük is, hogy XU anyja ténylegesen kénytelen lenne az egész Unió területét elhagyni, hogy XU-val tarthasson, az ilyen távozás az uniós polgársággal rendelkező kiskorú gyermekét is e terület elhagyására kötelezné. Ez lett volna a helyzet, ha a jelen ítélet 65–69. pontjában felidézett kritériumok alapján meg kellene állapítani az e polgár és az anyja közötti eltartotti viszonyt.

85 Következésképpen abban az időpontban, amikor az XU javára benyújtott tartózkodási engedély iránti kérelmet elutasították, ez utóbbinak a Spanyolország területéről való kényszerű távozása a gyakorlatban nemcsak a harmadik ország állampolgárságával rendelkező anyját, hanem az uniós polgársággal rendelkező másik gyermekét is arra kényszeríthette volna, hogy elhagyja az egész Unió területét. A kérdést előterjesztő bíróság feladata azonban e feltevés tisztázása. Ennek vizsgálatát követően, annak megakadályozása érdekében, hogy ezen uniós polgárt a jogállásából eredő jogai lényegének gyakorlásától való távozásával megfosszák, a féltestvére, XU számára az EUMSZ 20. cikk alapján származékos tartózkodási jogot kell elismerni.

86 A fenti megfontolások összességére tekintettel a C-451/19. sz. ügyben előterjesztett első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 20. cikket úgy kell értelmezni, hogy az e cikken alapuló származékos tartózkodási jog – a szabad mozgáshoz való jogát korábban soha nem gyakorló uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező házastársának valamely harmadik ország állampolgárságával rendelkező kiskorú gyermeke javára történő – megadásának igazolására alkalmas eltartotti viszony fennáll, amennyiben az ezen uniós polgár és házastársa

közötti kapcsolatból olyan uniós polgár gyermek született, aki soha nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát, és aki az egész Unió területének elhagyására kényszerülne, ha a harmadik ország állampolgárságával rendelkező kiskorú gyermeknek el kellene hagynia az adott tagállam területét.

A költségekről

87 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

1) **Az EUMSZ 20. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy valamely tagállam az olyan, e tagállam állampolgárságával rendelkező uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja javára benyújtott családegyesítés iránti kérelmet, aki soha nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát, kizárólag azzal az indokkal utasítja el, hogy ezen uniós polgár nem rendelkezik elegendő forrásokkal önmaga és ezen családtagja számára ahhoz, hogy ne jelentsenek terhet a nemzeti szociális segítségnyújtási rendszerre, anélkül hogy e tagállam megvizsgálta volna, hogy az említett uniós polgár és e családtag között fennáll-e olyan jellegű eltartotti viszony, hogy a harmadik ország állampolgára származékos tartózkodási jogának megtagadása esetén ugyanezen uniós polgár arra kényszerülne, hogy az egész Európai Unió területét elhagyja, és ekként őt megfosztanák az uniós polgári jogállásával összefüggő jogok lényegének tényleges élvezetétől.**

2) **Az EUMSZ 20. cikket úgy kell értelmezni, hogy egyfelől az e cikken alapuló származékos tartózkodási jog megadásának igazolására alkalmas eltartotti viszony nem áll fenn kizárólag amiatt, hogy valamely tagállam nagykorú és a szabad mozgáshoz való jogát korábban soha nem gyakorló állampolgára és a harmadik ország állampolgárságával rendelkező nagykorú házastársa köteles együtt élni az azon tagállam joga szerinti házasságból eredő kötelezettségek értelmében, amelynek az uniós polgár állampolgára, és amelyben házasságot kötöttek; másfelől amennyiben az uniós polgár kiskorú, az e cikken alapuló származékos tartózkodási jog az e gyermek harmadik ország állampolgárságával rendelkező szülője részére történő megadásának igazolására alkalmas eltartotti viszony fennállására vonatkozó értékelésnek a gyermek mindenek felett álló érdekében az eset összes körülményének figyelembevételén kell alapulnia. Amennyiben e szülő az említett kiskorú másik, uniós polgár szülőjével állandó jelleggel együtt él, az ilyen eltartotti viszony megdönthető vélelemnek minősül.**

3) **Az EUMSZ 20. cikket úgy kell értelmezni, hogy az e cikken alapuló származékos tartózkodási jog – a szabad mozgáshoz való jogát korábban soha nem gyakorló uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező házastársának valamely harmadik ország állampolgárságával rendelkező kiskorú gyermeke javára történő – megadásának igazolására alkalmas eltartotti viszony fennáll, amennyiben az ezen uniós polgár és házastársa közötti kapcsolatból olyan uniós polgár gyermek született, aki soha**

nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát, és aki az egész Unió területének elhagyására kényszerülne, ha a harmadik ország állampolgárságával rendelkező kiskorú gyermeknek el kellene hagynia az adott tagállam területét.

Aláírások